

7. Hedelmällisyys

Naudan kiimakierto

- Naudalla on jatkuva kiimakierto
- Kiimojen väli on normaalisti 18-24 vrk
 - lehmillä keskimäärin 21 vrk
 - hiehoilla keskimäärin 20 vrk

Kiimakierto alkaa

- Hieholla kiimakierto alkaa sen saavuttaessa sukukypsyyden
 - riippuvainen painosta, ei iästä
- Sopiva siemennyspaino → poikiessa 85-90% aikuispainosta
 - Ab 350 kg
 - Hf 350 kg
 - Ch 450 kg
 - Li 400 kg
 - Si 450 kg

Kiimakierto alkaa

- Lehmällä kiimakierto alkaa sen palaututtua poikimisesta
 - yleensä 50 vrk kuluessa poikimisesta
 - poikimisen jälkeiset ongelmat viivästyttävät kiimakierron alkua
 - esim. jälkeisten jääminen, kohdun esiinluiskahdus, kohtutulehdus

Kiimakierron pysähtyminen

- Normaalisti kiimakierto jatkuu, kunnes eläin tiinehtyy
- Kiimakierto voi keskeytyä aliravitsemuksen, imetyksen tai olosuhdeongelmien takia
- Rakkuloiden aikana ei tapahdu normaalia kiimakiertoa

Kiiman oireita voivat vaimentaa

- Stressi
- Kuuma tai kylmä ilma
- Liukkaus

Kiiman oireita voivat vaimentaa

- Kipeät jalat
- Korkea tuotos
- Liian suuri eläintiheys
- Perimä

Kiimantarkkailussa tärkeää

- Tarkkailtava riittävän usein
 - vähintään kolme kertaa päivässä
- Tarkkailtava oikeaan aikaan
 - silloin kun eläimillä ei ole muuta tekemistä
 - ruokintojen välillä
 - illalla, varhain aamulla
 - limat näkyvät parhaiten, kun eläin makaa

Kiimantarkkailussa tärkeää

- Tarkkailtava oikeita eläimiä
 - tiedettävä, mitkä eläimet ovat tulossa kiimaan
 - varhaiset tiineystarkastukset säästävät työtä
- Eläimet on tunnistettava
- Kaikki havainnot on merkittävä ylös
 - kiimakalenteri

Varsinaisen kiiman tunnusmerkit

Käyttäytyminen

- Eläin seisoo alla, kun toinen hyppää selkään
- Eläin hyppii itse, on levoton, syö huonommin

Muut merkit

- Hävyn alue on punainen ja turvonnut
- Kiimalima on kirkasta ja venyvää

Tarkkailussa kiinnitetään huomiota

- Eläinten käyttäytymiseen
 - hyppiminen, alla seisominen, parveilu, huutaminen, notkistelu, aktiivisuus
- Hävyn alueen väriin ja turvotukseen

Tarkkailussa kiinnitetään huomiota

- Limavuotoihin
 - vuodon määrä, väri, venyvyys
 - vuodot näkyvät parhaiten eläinten maatessa
 - pihatossa luotettavia havaintoja vain eläimestä itsestään löytyneet limat

Tiinehtymiseen vaikuttavat tekijät

- Ruokinta
 - Laihtuminen heikentää hedelmällisyyttä
 - Myös liika lihavuus haitallista
 - Ruokintahäiriöt, esim. hapan pötsi
 - Ruokinnan voimakas vaihtelu
 - Voimakas valkuaisruokinta
 - Kasviestrogeenit (apila, hometoksiinit)

Tiinehtymiseen vaikuttavat tekijät

- Valo
 - huolehdi riittävästä valaistuksesta lehmille ja hiehoille
 - valot päälle aamunavetalle mentäessä – myös hiehoille
 - valot sammutetaan iltatarkastuksella
 - yövalo oltava riittävän himmeä

Tiinehtymiseen vaikuttavat tekijät

- Poikimahygienia
 - huono poikimahygienia altistaa eriasteisille kohtutulehduksille
 - palautuminen poikimisesta hidastuu, lepokaudet pitenevät, kohtutulehdushoitoja runsaasti
 - Poikimakarsinat, poikima-apu

Onnellinen ja terve eläin lisääntyy

- krooninen kipu on voimakas stressitekijä
 - sorkkakuume
 - mahavaivat
- pelko on voimakas stressitekijä
 - ahtaus estää laumakäyttäytymisen
 - hoitajan pelko
- kuumuus, huono ilmanlaatu, huonot olosuhteet aiheuttavat myös stressiä

Sonnin hedelmällisyys

- Sonnin sukukypsyys
 - Ikä
 - Sopiva määrä tiineytettäviä
- Hedelmällisyyttä heikentävät
 - Yleissairaudet (kuume)
 - Kivesten ja lisäsukurauhasten tulehdukset ja tukokset
 - Jalkasairaudet
 - Kuuma ilma
 - Ruokintahäiriöt

Sonnin hedelmällisyys

- Sukuelinten tarkastus
 - Kivekset:
 - Ympärysmitta > 30 cm vuoden iässä
 - Rakenne tasainen, kimmoisa
 - Kivekset yhtä suuret, kivespussissa
 - Esinahka, penis